

NORGES HØYESTERETT

Den 30. januar 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-00196-A, (sak nr. 2003/1388), straffesak, anke,

A (advokat Berit Reiss-Andersen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Hilde Stoltenberg)

S T E M M E G I V N I N G :

(1) Dommer **Mitsem**: Lofoten tingrett avsa 16. juni 2003 dom med slik domsslutning:

”1) A, født 00.00.1933, dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første til tredje ledd jfr § 22 første ledd til fengsel i 90 dager med tillegg av en bot kr 35.000, subsidiært fengsel i 15 dager.

2) Saksomkostninger idømmes ikke.”

(2) Domfelte anket dommen til Hålogaland lagmannsrett. Anken rettet seg mot straffutmålingen. Lagmannsretten avsa 13. oktober 2003 dom med slik domsslutning:

”I tingrettens dom gjøres den endring at boten settes til 20 000 – tjuetusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.”

(3) Domfelte har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Det gjøres gjeldende at den idømte fengselsstraffen bør gjøres betinget med vilkår om promilleprogram. Aktor har påstått anken forkastet.

(4) **Jeg er kommet til** at anken bør tas til følge.

(5) Domfelte, som er 70 år gammel, er i perioden 1966 til 1992 straffedømt seks ganger for promillekjøring. I tre av dommene er han også dømt for å ha kjørt uten gyldig førerkort.

(6) Ved det tilfellet saken gjelder, førte han sin bil gjennom Leknes sentrum en ettermiddag i mars 2003 til tross for at han var påvirket av alkohol. Blodprøven, som ble tatt ca. halvannen time etter kjøringen, viste en middelværdi på 2,16 promille alkohol i blodet.

Under turen støtte han inn i en annen bil, som ved å kjøre opp på fortauet unngikk en alvorligere kollisjon. Det oppsto ingen personskaade.

- (7) Overtredelsen vil i utgangspunktet føre til idømmelse av en ubetinget fengselsstraff. Men etter vegtrafikkloven § 31 tredje ledd siste punktum kan det idømmes betinget fengsel med vilkår som nevnt i straffeloven § 53 nr. 3 bokstav e jf. nr. 6 – at domfelte gjennomfører et tilsynsprogram for domfelte med alkoholproblemer, et promilleprogram.
- (8) Ordningen ble innført ved lov 23. juni 1995 nr. 35 og satt i verk året etter. I første omgang dreide det seg om en forsøksordning for fem fylker, herunder Nordland. Ordningen er senere forlenget en rekke ganger, senest til utgangen av 2005, og den er nå landsomfattende.
- (9) Målgruppen er i første rekke personer som i medisinsk forstand må karakteriseres som alkoholmisbrukere, men også personer med et mindre omfattende alkoholproblem og et problematisk forhold til bilkjøring og alkohol, jf. Ot.prp. nr. 43 (1994–95) side 18.
- (10) Etter §§ 3 og 4 i forskrift 28. juni 1996 nr. 618 om promilleprogram skal det rekvireres personundersøkelse for å klargjøre om vedkommende faller inn under målgruppen for promilleprogram og om han er egnet. Slik personundersøkelse foreligger også i denne saken, med en positiv konklusjon. Aktor har sagt seg enig i at domfelte tilhører målgruppen for promilleprogram, og at han kan ha nytte av programmet, noe jeg også legger til grunn.
- (11) Aktor har fremhevet at hensynet til allmennprevensjonen tilsier tilbakeholdenhet i anvendelsen av ordningen. Jeg er enig i at allmennprevensjonen er et sentralt hensyn i promillesaker, men jeg viser til at dette hensynet ble vurdert av lovgiver i forbindelse med vedtakelsen av ordningen. Det er antatt at promilleprogram, gjennom sin individualpreventive virkning, vil tjene det overordnede formålet, en bedring av trafikksikkerheten. Og på side 10 i proposisjonen er det fremhevet at promilleprogrammene vil være så vidt krevende og tyngende at ordningen ikke innebærer noen liberalisering. Det understrekes også at det skal være en lav toleranse for brudd på vilkårene. Disse synspunktene fikk tilslutning i justiskomiteén, jf. Innst. O. nr. 65 (1994–95) side 8. Det fremgår videre av § 8 i forskriften at vilkårsbrudd skal ”følges opp konsekvent og restriktivt”, og domfelte vil da risikere at den betingede fengselsstraffen må sones helt eller delvis, jf. straffeloven § 54 nr. 2.
- (12) Selv om også lagmannsretten mente domfelte tilhørte målgruppen, og at han var egnet, fant retten å ville idømme ubetinget fengsel. Dette ble begrunnet med at domfeltes førerkort måtte forventes inndratt for alltid, og at det – hensett også til domfeltes alder – måtte legges til grunn at han ikke ville få anledning til å kjøre bil i fremtiden. I lys av dette, og ut fra formålet med promilleprogrammene – som etter forskriften § 2 er ”å motvirke promillekjøring, skape et tryggere trafikkmiljø og minske antallet trafikkulykker” – mente lagmannsretten at det ikke var hensiktsmessig med promilleprogram i dette tilfellet.
- (13) Aktor har sagt seg enig i lagmannsrettens vurdering og har – som et generelt synspunkt – fremholdt at gode grunner taler for at ordningen avgrenses mot tilfeller der førerkortet inndras for alltid.

- (14) Dette kan jeg vanskelig slutte meg til. Det ville i så fall medføre en vesentlig begrensning av anvendelsesområdet, ved at mange i den sentrale målgruppen for promilleprogram ville falle utenfor. Jeg finner ingen holdepunkter for å foreta en slik innsnevring. Som forsvareren har fremhevet, er det heller ikke uvanlig at personer med alkoholproblemer, og som gjentatte ganger promillekjører, vil mangle gyldig førerkort, uten at dette avverger nye overtredelser. Domfelte i vår sak er for øvrig et eksempel på det. Også der retten til å føre førerkortpliktig motorvogn er tapt for alltid, kan trafikksikkerhetshensynene således tale for gjennomføringen av et promilleprogram. Jeg legger for ordens skyld til at også den som har fått inndratt førerkortet ”for alltid” vil kunne få retten tilbake.
- (15) Jeg konstaterer at vilkårene for å idømme betinget fengsel med promilleprogram er tilfredsstillende i dette tilfellet. Domfelte tilhører målgruppen for programmet, og er funnet egnet. Han har erkjent å ha et alkoholproblem, som har ført til gjentatte dommer for promillekjøring. Endelig har han erklært seg motivert for programmet, og det er ingen holdepunkter for at han ikke skulle kunne gjennomføre det.
- (16) Det skal foretas en vurdering av om det i det konkrete tilfellet fremstår som riktig og hensiktsmessig med en slik betinget reaksjon. På side 18 i proposisjonen pekes det i denne forbindelse på at straffskjerpende omstendigheter – som at kjøringen har ført til en trafikkulykke med alvorlig personskade – vil kunne tale for ubetinget fengsel. Selv om det i vår sak inntraff et trafikkuhell, kan jeg ikke se at dette forholdet har særlig betydning her, noe som heller ikke er anført. Og på bakgrunn av lovgivers erklærte ønske om mer nyanserte reaksjonsformer bør man, etter mitt syn, ikke forholde seg restriktivt når det gjelder å anvende promilleprogram overfor personer som så vidt klart befinner seg i målgruppen. Domfeltes alder taler heller ikke avgjørende imot, slik jeg ser det.
- (17) Jeg er etter dette kommet til at det i dette tilfellet bør idømmes en betinget fengselsstraff på vilkår av at domfelte gjennomfører promilleprogrammet. Jeg ser ingen grunn til å gjøre noen endring i fengselsstraffens lengde. Den idømte boten blir også stående uendret.
- (18) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at fullbyrdelsen av fengselsstraffen utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år, med det særlige vilkår at A i prøveperioden gjennomfører promilleprogram, jf. straffeloven § 53 nr. 3 bokstav e jf. nr. 6.

(19)	Dommer Flock:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(20)	Dommer Tjomsland:	Likeså.
(21)	Dommer Oftedal Broch:	Likeså.
(22)	Dommer Dolva:	Likeså.

(23) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at fullbyrdelsen av fengselsstraffen utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år, med det særlige vilkår at A i prøveperioden gjennomfører promilleprogram, jf. straffeloven § 53 nr. 3 bokstav e jf. nr. 6.